Tarih Okulu Dergisi (TOD)
Şubat 2019
Yıl 12, Sayı XXXVIII, ss.512-524.

Journal of History School (JOHS)
February 2019
Year 12, Issue XXXVIII, pp.512-524.

DOI No: http://dx.doi.org/10.14225/Joh1526

Geliş Tarihi: 23.12.2018 Kabul Tarihi: 27.02.2019

HİTİT ÇİVİYAZILI METİNLERDE TANRI UBIḪA (UBİYA)

Nursel ASLANTÜRK[1]

ÖZET

MÖ. II.binde Hint-Avrupalı kavimlerden olan Hititler; Boğazköy merkez olmak üzere Anadolu'da Hitit Devleti'ni kurmuşlardır. Boğazköy'de yapılan kazılarda gün yüzüne çıkarılan tabletlerin büyük bir bölümünün dini içerikli olması Hititler'in dine çok önem verdiklerini göstermektedir. Eski Hitit Dönemine (MÖ 1680-1400) tarihlendirilen çiviyazılı metinlerde; Güneş Tanrısı, Fırtına Tanrısı, Tanrıça Inara, Taht Tanrıçası Ḫalmašuit ve Tanrı Telipinu gibi çok az sayıda tanrı adları geçmektedir. Fetihçi bir toplum olan Hititler'in siyasi ve askeri olarak geliştikleri dönemde, yani imparatorluk döneminde (MÖ 1400-1190) boyundurukları altına aldıkları devletlerin tanrılarını kendi tanrılar topluluğuna katarak pantheonlarını oldukça genişlettikleri bu döneme ait metinlerde geçen tanrı adlarının çeşitliliğinden öğrenilmektedir. Bu çalışma, politeist yani çok tanrılı bir inanışa sahip olan Hititler'in tanrılar topluluğunda yer alan Tanrı Ubiḫa'nın adının anlamını, kökenini, tanrının nasıl ve ne zaman kutsanıldığını Hitit çiviyazılı belgelerden elde edilen veriler doğrultusunda filolojik değerlendirmelerle ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hititler, Din, Tanrı, Ubiḫa, Ubiya, Hurriler.

God Ubiḫa (Ubiya) on the Hittite Cuneiform Texts

ABSTRACT

The Hittites community who are eponym of Indian-European in the second millenium B.C.; basing the Boğazköy as the center, have estabilished the state of Hittite in Anatolia.

---

[1] Hititolog. Çankırı Karatekin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi, n.aslanturk3@gmail.com, n.aslanturk@karatekin.edu.tr. Bu makale, 13-16 Aralık 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olan Çukurova I. Uluslararası Multi Disipliner Çalışmalar Kongresi'nde tam metin olarak sunulmuş ve yayınlanmış olan bildirimin, yeni değerlendirmeler doğrultusunda genişletilmiş ve gözden geçirilmiş şeklidir.

The fact that most of the tablets that are unearthed in the excavations of Boğazköy are religion oriented, reveals that Hittite attach much importance to religion. In the cunieforms texts that are traced back to Ancient Hittite era, so less amount of names of gods such as Sun God, Storm God, The goddess Inara, Throne Goddess Halmašuit and God Telipinu are ascribed. The era in which the Hittite who are a conqueror society, thrived in terms of military and politics which is in their empire era, the fact that they enlarged their pantheon by including of the gods and goddess of the nations which they yoked is infered by the versatility of names of the gods which is mentioned in the texts of that era. In this study aims, polytheist, Hittite who has a creed of multiple gods, the meaning of the name of the God Ubi̯a who ranks among the Hittite society of gods, its origin, how and when the god was blessed, will be evaluated in the light of gathered data from the Hittite cunieform texts.

Keywords: Hittites, Religion, God, Ubi̯a, Ubiya, Hurrians.

GİRİŞ

Hititler, MÖ. II.binde Boğazköy merkez olmak üzere Anadolu'da büyük bir uygarlık kurmuşlardır. Hint-Avrupalı kavimlerden olan Hititler, yüzyıllar süren hükümranlıkları esnasında; Anadolu'dan, Mezopotamya'nın batısına ve Kuzey Suriye'ye kadar uzanmışlardır. Fetihçi bir toplum olduklarından dolayı; siyasi ve askeri olarak geliştikleri, dolayısıyla sınırlarını genişlettikleri imparatorluk döneminde; boyundurukları altına aldıkları devletlerin tanrılarını kendi tanrılar topluluğuna katarak pantheonlarını oldukça genişletmişlerdir. Bu döneme ait Hitit çiviyazılı metinlerde geçen tanrı adlarının çeşitliliği bunu kanıtlamaktadır. Örneğin Eski Hitit dönemine tarihlendirilen metinlerde Güneş Tanrısı, Fırtına Tanrısı, Tanrıça Inara, Taht Tanrıçası Ḫalmašuit, Tanrı Telipinu, Savaş Tanrısı Ḳurunkatte, Tašammat, Leluani (bu dönemde tanrı), Ištuštai̯a, Papai̯a, Tohum Tanrıçası Kait, Zilipuri, Ḫapantalli, Ay tanrısı Kašku, Zitḫari̯a, Tanrı Piru̯a gibi tanrı/çaların adları geçerken; imparatorluk dönemine tarihlendirilen Hitit çiviyazılı metinlerde ise Tanrı Tešup, Tanrıça Hepat, oğlu Šarruma ve kızı Allanzu, Darru-Dakitu ve kader tanrıçaları Hutena-Hutellura, Tanrıça Išḫara, Ay Tanrısı Kušuḫ ve eşi Tanrıça Nikkal, Tanrıça Šauška, Tanrıça Nabarbi, Tanrı Kumarbi ve eşi Šaluš, Kargamış'ın tanrıçası Kubaba, Güneş Tanrısı Šimegi, Tanrı Ḫešui gibi etnik kökenleri de farklı olan tanrı/çalarla karşılaşmaktayız[2]. Dolayısıyla Hitit pantheonu; yani tanrılar topluluğu; etnik

[2] Arıkan, 1998: 274, 277 ve ayrıca Hitit pantehonun genişlemesi hk.da bkz.

kökenleri farklı pek çok tanrıyı içermektedir. Pantheonda yer alan her tanrının da ayrı görev ve sorumlulukları vardır[3].

Bu bağlamda Hitit tanrılar topluluğunda yer alan Tanrı Ubiia, günümüze kadar ulaşan Hitit çiviyazılı belgelerden, yalnızca Tameninga Kenti *IŠTAR*'ı için yapılan ritüelde (CTH 713) geçmektedir. Tanrının adının yalnızca bu metinde geçmesi, Ubiia'nın Tešup'un (^{D}U-ub) adının bir başka yazılış şekli olabileceğini düşündürtse de bu yönde hiçbir emare bulunamamıştır[4]. Tanrının adının anlamı tam olarak bilinmemektedir.

Tanrı Ubiia'nın Adının Geçtiği Hitit Çiviyazılı Metinler[5]:

Abs.	^{D}Ú-bi-ia	KUB 45.33 öy. 14

Tameninga Kenti *IŠTAR*'ı için yapılan bu ritüel metninde Tanrı Ubiia'nın adı EḪ-liia'dan sonra geçmektedir. Metinden; Tameninga Kenti *IŠTAR*'ı, Tanrıça Ninatta, Tanrıça Kulitta, Hepat mušuni, Tanrıça Taru-Takitu, EḪ-liia, Ubiia, anani, dain, ḫušukki ve ḫeri (için) bir ince ekmeğin parçalanıldığı, bir başka deyişle adı geçen tanrıların bir ince ekmekle kutsanıldığı öğrenilmektedir:

KUB 45.33 (CTH 713) (Orta Hitit)

öy[6].

12 EGIR-*pa-ma* 1 NINDA.SIG ^{D}*IŠTAR* ^{URU}Ta-me-ni-in-ga ^{D}Ni-na-at-ta ^{D}Ku-li-it-ta

13 ^{D}Ḫé-pát mu-ú-šu-ni ^{D}Ta-a-ar-ru ^{D}Ta-a-ki-tu$_4$ ^{D}EḪ-*li-ia*

14 ^{D}Ú-bi-ia a-na-a-ni da$^{?}$-i[n$^{?}$ -x]x ḫu-šu-uk-ki ḫé-ri *pár-ši-ia*

Tercüme:

12 Arkadan ise bir ince ekmeği Tameninga Kenti *IŠTAR*'ı Ninatta, Kulitta

13 Hepat mušuni, Taru-Takitu, EḪ-liia,

---

[3] Gözlü, 2018: 3 ve ayrıca tanrılar, pantheon için de bkz. Gözlü, 2018: 3-5.

[4] Tanrı Tešup'un adının metinlerdeki yazılış şekilleri için bkz. van Gessel, 1998: 495-507; van Gessel, 1998a: 749-831.

[5] GLH: 276; van Gessel, 1998: 540; 1998 sonrası yayınlanmış olan Hiti çiviyazılı metinlerde tanrının adı geçmemektedir.

[6] Wegner, 1995: 92-93; ***ayrıca bkz.*** Haas, 1994: 338 dn. 66; 447 dn.50.

14 Ubii̯a, anani, dai[n]x-x ḫušukki ḫeri (için) parçalar.

Değerlendirme:

öy.12:

NINDA.SIG: "İnce Ekmek" anlamındadır[7].

EGIR-*pa*-*ma*: EGIR-*pa* "Sonra, sonradan, arkada, bundan sonra, tekrar" anlamına gelmektedir[8]; Hititçedeki karşılığı "*appa*"dır[9].

-ma: "fakat, de, dahi"[10] anlamındaki enklitik bağlaçtır.

URU Ta-me-ni-in-ga (Tameninga)[11]: Tameninga kenti bugünkü Malatya yakınlarına lokalize edilmektedir. Adı geçen kentin, bugün Sivas ilinin Yıldızeli ilçesindeki Kayalıpınar olan Šamuḫa kenti ve yeri henüz bilinemeyen Karaḫna kenti civarında olduğu düşünülmektedir. Hitit çiviyazılı metinlerden ve arkeolojik verilerden Tameninga kentinin *IŠTAR*'ı dışında başka bir tanrısı olup olmadığı henüz tam olarak tespit edilememiştir. Šamuḫa ve Karaḫna kentlerinde Tameninga kenti *IŠTAR*'ı yani Ša(u̯)uška'sı kutsanıldığından, Tameninga'da bir kültün var olup olmadığı ve kentin kültünün Šamuḫa ve Karaḫna'dan devralınıp alınmadığı sorusu akla gelmektedir.

D *IŠTAR* (IŠTAR): Aşk Tanrıçası ve Savaş Tanrısıdır. Sumer'de INANNA, Babil'de *IŠTAR,* Hurri'de "Ša(u̯)uška" adı altında kutsanılmakta olan bu tanrıça; Tanrı Tešup'un kız kardeşidir. Yazılıkaya Açıkhava Tapınağı'nda 38 numaralı kabartma Ša(u̯)uška'nın eril tasviridir. Tanrının silahı gürz; kutsal hayvanı ise aslandır. Adı geçen tanrının "savaş tanrısı" özelliği ise Hurri ve Hitit dünyasında

---

[7] HW: 288 " dünnes, flaches Brot"; Hoffner, 1974: 203 "thin bread"; HZL: 279, 342, işaret: 369; MHH: 487 "ince ekmek, yufka"; Hititçe-Türkçe Türkçe-Hititçe Büyük Sözlük: 377 "ince ekmek, yufka" .

[8] appa/appan/appanda=EGIR (adv., preverb, postpos.) HW: 25 "hinter, nach";"zurück; wieder"; HED (a,e,i): 91 appa adverb, postposition "behind, afterwards, back, again, further"; MHH: 37 "arkada, tekrar, sonra, sonradan, bundan sonra"

[9] HW: 271.

[10] HW: 132 "aber"; CHD (l,m,n) : 91 "enclitic conj." MHH: 414 "fakat, ama, ancak; bununla, beraber, ve"; HED (m): 3 "but, however".

[11] Tameninga şehrinin lokalizayonu ve adının geçtiği çiviyazılı metinler için bkz. Ertem, 1973: 133; del Monte-Tischler, 1978: 392-393; del Monte, 1992: 157.

en önemli özelliğiydi. Tanrıçanın hizmetkarları ise Tanrıça Ninatta ve Tanrıça Kulitta'dır. Adı geçen tanrı/ça Hitit kraliyet dualarında adı geçmekte olup, bir Babil ilahisinin Hititçe çevirisinde ve Hurri kökenli bir ilahide övülmektedir[12].

^{D}Ni-na-at-ta (**Ninatta)**[13]: Tanrıça *IŠTAR*'ın hizmetkarı ve Tanrıça Kulitta'nın partneridir. Tanrıçaların sıraları her zaman Ninatta ve Kulitta şeklindedir. Hititçe-Hurrice çift dilli metinlerde ve Tanrıça Ḫepat'ın *kaluti*-listelerinde adı çok sık geçmesine[14] rağmen; tanrıçanın adının anlamı tam olarak bilinmemektedir.

^{D}Ku-li-it-ta (Kulitta)[15]: Tanrıça Ninatta'nın partneri olan Tanrıça Kulitta, Tanrıça *IŠTAR*'ın diğer hizmetkarıdır. Adının anlamı bilinmemektedir. Tanrıça Kulitta'nın Anadolu kökenli olduğu düşünülmektedir[16]. Yazılıkaya Açıkhava Tapınağında da (37 ve 36 numaralı kabartmalar[17]) olduğu gibi her iki tanrıçanın kültleri ritüellerde her zaman birlikte göründükleri Tanrıça *IŠTAR* ile bağlantılıdır. Bu tanrıçaların tahmin edilen pozitif yönlerinin yanı sıra savaşçı özelliklere de sahip oldukları Hitit çiviyazılı metinlerden bilinmektedir. Bu çok yönlülükleri ise Tanrıça *IŠTAR*'ın farklı özelliklere sahip olmasıyla açıklanmaktadır[18].

öy. 13:

^{D}Ḫé-pát (Ḫepat)[19]: Hitit pantheonun baş tanrısı olan Tanrı Tešup'un zevcesidir. Tanrıça Hepat, Tanrı Šarrumma'nın annesidir. Tanrı Tešup, Tanrıça

[12] Arıkan, 1998a: 49.

[13] Ayrıntılı bilgi için bkz. Aslantürk, Yayımlanmamış Doktora Tezi 2014: 649-658.

[14] Gurney, 1977: 18.

[15] Ayrıntılı bilgi için bkz. Aslantürk, Yayınlanmamış Doktora Tezi 2014: 578-581.

[16] Frantz-Szabó, 1980-1983: 303; Aslantürk, Yayınlanmamış Doktora Tezi 2014: 653: "Kulitta ile uyumlu Kulit, Kuliait (NH 613) şahıs adları ve Kulitḫaṷa dağ adlarından dolayı".

[17] Laroche 1952: 117, 118; Kalaç, 1965: 412, 416; Bittel ve diğerleri, 1975: 141; Lebrun 1976: 35; Gurney, 1977: 24; Frantz-Szabó, 1980-1983: 304; Wegner, 1981: 77; Masson, 1981: 19; Güterbock, 1982: 33; Darga, 1992: 160; Popko, 1995: 115; Ünal, 2003: 88; Ehringhaus, 2005: 20; Taracha, 2009: 95; Seeher, 2011: 58, Aslantürk, 2018: 78.

[18] Frantz-Szabó, 1980-1983: 304.

[19] Ayrıntılı bilgi için bkz. Aslantürk, Yayınlanmamış Doktora Tezi 2014: 495-508.

Šauška ve Tanrıça Ḫepat Hurrice kurban metinlerinde ata tanrıları olarak anılmaktadır.

mu-ú-šu-ni (mušuni)[20]: "Tanrıça Ḫepat'ın epiteti" olan Hurrice bu kelime; metinlerde genellikle tanrı determinativi ile birlikte geçmektedir. Mušuni'nin **(D)muš(u)ni/mušni'nin**: "adil, güvenilir, ulu, yüce"[21]; ayrıca "kraliçe"[22]; "ikiz"[23] gibi farklı anlamları olduğu da düşünülmektedir.

DTa-a-ar-ru DTa-a-ki-tu4[24]:

DTa-a-ar-ru (Taru): Tanrıça Ḫepat'ın *kaluti*-listelerinde adları sık geçmekte olan Tanrıça Taru daha önceleri Hatti'nin Taru'suna eşitlenmiştir[25].

DTa-a-ki-tu4 (Takidu): Tanrıça Ḫepat'ın kadın hizmetkarıdır[26]. Hitit mitoslarından olan "Ullikummi Şarkısı"nda Tanrıça Ḫepat, eşi Tešup'tan haber alamadığından ve bedenini de göremediğinden dolayı Takitu'ya yakınmakta ve onu bulması için adı geçen tanrıçayı görevlendirmektedir[27]. Tanrıça Takidu; söz konusu mitosta Fırtına Tanrısının tarafını tutan tanrıçalar arasında sayılmaktadır[28]. O.R.Gurney ve E.Laroche "**Taru Takidu"nun** sadece tek bir tanrıçanın adı olduğunu düşünmektedir[29]. Bu görüşü ise Yazılıkaya Açıkhava Tapınağı'ndaki 46a numaralı kabartmanın tek bir tanrıçaya ait olması desteklemektedir[30]. Fakat bu kabartmada sadece adın yazılı olduğu hiyeroglif

---

[20] Laroche, 1946-1947: 54; GLH: 173; van Gessel, 1998: 316-318; CHD (l-n): 334-335; Wilhelm, 1993-1997: 498-499; MHH: 461; ayrıntılı bilgi için bkz. Aslantürk, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2014: 617-618.

[21] Laroche, 1946-1947: 54; GLH: 173; CHD (l-n): 334-335; Trémouille, 2000: 126; MHH: 461.

[22] HW 2.Erg.: 36.

[23] HW: 323.

[24] Laroche, 1946-1947: 60-61; GLH: 70-71; van Gessel, 1998: 433-434, 448-449, 451.

[25] Laroche, 1946-1947: 61.

[26] GLH: 70; Haas, 1994: 581; Popko, 1995: 119.

[27] Güterbock, 1952: 19; Hoffner, 1998b: 62; Savaş, 2003: 88.

[28] Güterbock, 1952: 19; Haas, 1994: 388; Hoffner 1998: 62; Ünal, 1999: 284; Savaş, 2003: 81, 88.

[29] Gurney, 1977: 17; GLH: 71.

[30] Bittel ve diğerleri, 1975: 147; Gurney, 1977: 23, 24; GLH: 70; Masson, 1981: 37; Güterbock, 1982: 42-43; Darga, 1992: 162; Popko, 1995: 95, 115; Ünal, 2003: 88; Taracha, 2009: 65, 119; Seeher, 2011: 75; Aslantürk, 2018: 78

işaretleri bellidir. Ašamat-Tašamat örneğin de olduğu gibi Taru Takitu adlarında ayrıca bir kafiye söz konusudur.

^{D}EḪ-*li-i̯a* (Eḫlii̯a)[31]: Hurrice içerikli metinlerde geçen bir tanrı/çadır.

eḫ(e)li: "Baş?, lider?[32]; selam, kurtarmak, korumak"[33] gibi farklı anlamları mevcuttur. Sumercesi "KAR"; Akadcası "*EṬÊRU*/*ŠUZUBU*"dır. Laroche, GLH: 75'te tanrı determinativi ile geçtiği bu yazım şekline dikkat edilmesi gerektiğini söylemektedir. B.H.van Gessel, 1998: 3'te ise bu tanrı/çayı "**Aḫ(ḫa)li(i̯a**)" başlığı altında, adının geçtiği metinlerin yerlerini ve hallerini **Nom**. ^{D}**AḪ-[li]-i-iš** KUB 57.106 II 22; **Akk**. ^{D}**AḪ-ḫa-[li]-in** KUB 58.75 ay.1 vermektedir. Ayrıca karşılaştırınız A.Ünal MHH: 102: "eḫellibi".

öy.**14**:

^{D}Ú-bi-i̯a-a (Ubii̯a): Tanrı determinativi ile birlikte geçen Ubii̯a yalnızca söz konusu olan bu metinde geçmektedir. Adının anlamı bilinmemektedir; ancak adının Hurrice bir kelime olan **"ubi-**" den türemiş olması muhtemeldir[34]. Tanrı Ubii̯a, E.Laroche, Recherches sur les noms des dieux Hittites, 1946-1947'deki Hitit pantheonunda yer alan tanrılar üzerine yaptığı çalışmasında geçmemektedir; ancak E.Laroche'un daha sonraki çalışması olan GLH: 277'de ise "^{D}Ú-bi-i̯a, KUB XLV 33, 14" olarak vermektedir.

a-na-a-ni (**anani)**: Hurrice bir kelime olan **an-** "sevinmek, mutlu olmak, memnunluk duymak"[35] fiilinden türemiş bir isimdir. "Sevinç, neşe, zevk (?)"[36] anlamına gelmektedir; A.Ünal ise kelimeyi "Hurrice Kurban Terimi" olarak tanımlamaktadır[37]. Ayrıca Hitit şahıs adları arasında "Anani" kullanılmaktaydı (NH 63)[38]; bu da kelimenin popülerliğini kanıtlamaktadır.

---

[31] GLH: 75; van Gessel, 1998: 3: **Hurr**. Abs. ^{D}Eḫ-li-i̯a KUB 45.33 öy. 13; KBo 70.109 II 22; Aslantürk, Yayınlanmamış Doktora Tezi 2014: 399.

[32] HW 1.Erg.: 34 "Kopf(?), Anführer(?)"; HW 3.Erg.: 48"Heil, retten".

[33] HW 3.Erg.: 48 "retten"; GLH: 75 "salut, sauver"; Wegner, 2004: 18 "retten".

[34] GLH: 276.

[35] Wegner, 2004: 10; Salvini-Wegner, 2004: 169 "sich freuen"

[36] Wegner, 2004: 10 "Freude(?)".

[37] MHH: 27; Ünal: Hititçe-Türkçe Türkçe-Hititçe Büyük Sözlük: 62.

[38] Laroche, 1966: 31; GLH: 49.

ḫu-šu-uk-ki (ḫušukki): Hurrice bir kelime olup anlamı bilinmemektedir[39].

ḫé-ri (heri): Hurricedir. Anlamı bilinmemektedir[40].

***pár-ši-i̯a* (*páršii̯a*)**: *parš-, parši-, paršāi-, paršii̯a-*: "parçalamak, bölmek, koparmak, ayırmak"[41] anlamına gelmekte olan bu fiil Prs. Sg. 3.haldedir. **"**parçalar" şeklinde çevrilir.

SONUÇ

Boğazköy'de yapılan arkeolojik kazılarda bulgulanan tabletlerin büyük bir bölümünün dini içerikli olması Hititler'in teolojik-monarşi nitelikli bir sosyo-politik toplumsal sistem ürettiklerini göstermektedir. Hititler'in siyasi ve askeri olarak geliştikleri dönemde egemenlikleri altına aldıkları devletlerin tanrılarını kendi tanrılar topluluğuna katarak pantheonlarını oldukça genişlettikleri bu döneme ait metinlerde geçen tanrı adlarının çeşitliliğinden öğrenilmektedir. Bu çalışmada Hitit pantheonunda yer alan Tanrı Ubiı̯a'nın adının geçtiği ve şimdiye kadar yayımlanmış olan Hitit çiviyazılı metinlerin tümü bir araya getirilip tüm yönleriyle incelenmesi sonucunda:

- Adının Tamininga Kenti *IŠTAR*'ı için yapılan ritüel metninde geçtiği,
- Adının anlamının bilinmediği,
- Tanrının adının yalnızca bu metinde geçmesinden dolayı, Ubiı̯a'nın Tešup'un (^{D}U-ub) adının bir başka yazılış şekli olabileceğini düşündürtse de bu yönde hiçbir emarenin olmadığı,
- Ubiı̯a'nin adının geçtiği Hitit çiviyazılı metnin Orta Hitit dönemine tarihlendirilmesine bağlı olarak tanrının adıyla Orta Hitit döneminde karşılaşıldığı,
- Tanrının Orta Hitit döneminde kutsandığı,
- Tanrının adının söz konusu metin dışındaki, gün yüzüne çıkartılan ve şimdiye kadar yayımlanmış olan diğer Hitit çiviyazılı metinlerde geçmediği,

---

[39] Wegner, 2004: 32 "Bed. Unbk."

[40] Wegner, 2004: 29 "Bed. Unbk."; metinlerde geçiş yerleri için bkz. GLH: 102.

[41] HW: 163 "zerbrechen, zerbrocken; zerteilen, zerstückeln; abgrenzen"; HW 3.Erg.: 26 "zerbrechen"; MHH: 524 "parçalamak, bölmek, dağıtmak, bozmak, kırıp dağıtmak, zarar vermek, (sınırı) geçmek, sınırlamak"; CHD (p): 180vd. "to break (into large fragments), to crumble (into small fragments), to break, disintegrate, to violate (boundry)"; HHw: 124 "zerbröckeln, zerbrechen; zerteilen, zerstückeln; abgrenzen, (Grenzen) verletzen"; EDHIL: 642 " to break".

●Metinde tanrının; Tameninga Kenti *IŠTAR*'ı, Tanrıça Ninatta, Tanrıça Kulitta, Ḫepat mušunni, Tanrıça Taru-Takitu, EḪ-liia gibi Hurri tanrıları veya Hurriler aracılığıyla Hitit pantheonunda yer almış olan tanrılarla birlikte geçtiği,

●Adı geçen tanrıların bir ince ekmekle kutsanıldığı,

●Tanrı Ubiia'nın adının EḪ-liia'dan sonra geçtiği,

●Tanrının adının EḪ-liia'dan sonra geçmesi ise tanrının; EḪ-liia'dan sonra kutsandığı,

●Tanrının adının Hurrice bir kelime olan "ubi-" kelimesinden türemiş olduğu,

●Ubiia'nın Hurri tanrılarıyla bağlantılı olarak geçmesi ve adının Hurrice bir kelimeden türemiş olması Hurri kökenli bir tanrı olduğu,

●Tanrının, Hititleri özellikle din konusunda etkileyen Hurriler aracılığıyla Hitit pantheonunda yer almış olduğu,

●Tanrının Hitit devlet antlaşmalarında antlaşmaya tanıklık eden tanrılar listelerinde yer almadığı,

●Tanrının adının Orta Hitit dönemine tarihlendirilen metinde geçmesi Hurriler'in Hititleri bu dönemden itibaren etkilediği,

sonuçlarına varılmaktadır.

KAYNAKÇA

Arıkan, Y., (1998), Hitit Dini Üzerine Bir İnceleme, AÜ DTCFD: 38.1-2, s.271-285.

Arıkan, Y., (1998a), Hitit Dualarında Geçen Bazı Tanrı Adları, III.Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri, Çorum 16-22 Eylül 1996, s.45-51.

Aslantürk, N., (2014), Hitit Belgelerinde Hurri Tanrıları ve Onların Kültleri, Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Aslantürk, N., (2018), "Hitit Açıkhava Tapınağı: Yazılıkaya", İktisat ve Toplum Dergisi, Sayı: 89, s. 77-82.

Bittel, K., ve diğer., (1975), Bittel, K.,-Boessneck, J.,-Damm, B.,-Güterbock, H.G.,- Hauptmann, H.,- Naumann, R.,- Schirmer, W., Das Hethitische Felsheiligtum Yazılıkaya, Mann Verlag Berlin.

Darga, M., (1992), Hitit Sanatı, İstanbul.

Ertem, H., (1973), Boğazköy Metinlerinde Geçen Coğrafya Adları Dizini (Çivi yazılı metin yerleri ve Bibliyografya ile birlikte) AÜ DTCF Yay.: 230, Ankara.

Ehringhaus, H., (2005), Götter Herrscher Inschriften. Die Felsreliefs der hethitischen Grossreichszeit in der Türkei, Mainz am Rhein.

Frantz-Szabó, G., (1980-1983), Kulitta, Ninatta, RlA 6, s.303-304.

Gözlü, A., (2018), Antik Yunan Pantheonunda Cinsel Zorbalığın Antropomorfizmi, Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 15, s.1-21.

Gurney, O.R., (1977), Some Aspects of Hittite Religion, London.

Güterbock, H.G., (1952), The Song of Ullikummi. Revised Text of the Hittite Version of a Hurrian Myth, (Continued), JCS 6, s.8-42.

Güterbock, H.G., (1982), Les Hiéroglyphes de Yazılıkaya, A Propos d′un Travail Récent, Paris.

van Gessel, B.H.L., (1998), Onomasticon of the Hittite Pantheon, Part I, Leiden-Newyork-Köln.

van Gessel, B.H., (1998a) Onomasticon of the Hittite Pantheon, Part II, Leiden-Newyork-Köln.

Haas, V., (1994), Geschichte der Hethitischen Religion, HbOr I/15.

Hoffner, H.A., (1974), Alimenta Hethaterorum. Food Production in Hitttite Asia Minor, New Hawen, Connecticut.

Hoffner, H.A., (1998), Hittite Myths, Atlanta Georgia.

Kalaç, M., (1965), Das Panteheon der hireoglyphenluwischen Inschriften (Tab. LVI-LIX), Or. 34, s.401-427.

Laroche, E., (1946-1947), Recherches sur les noms des dieux hittites, (RHA VII/46) Paris.

Laroche, E., (1952), Le Panthéon de Yazılıkaya, JCS 6, s.115-123.

Laroche, E., (1966), Les Noms des hittites, Paris.

Lebrun, R., (1976), Samuha Foyer Religieux de L'Empire Hittite, Louvain-La-Neuve.

Monte, G.F. del-Tischler, J., (1978), Die Orts-und Gewässernamen der hethitischen Texte, (RGTC 6).

Monte, G.F. del, (1992), Die Orts-und Gewässernamen der hethitischen Texte. Supplement, (RGTC 6/2).

Masson, E., (1981), Le panthéon de Yazılıkaya, Paris.

Popko, M., (1995), Religions of Asia Minor, Warsaw.

Salvini, M.,-Wegner, I., (2004), Die mythologischen Texte, ChS I/6.

Savaş, S.Ö., (1998), Anadolu (Hitit-Luvi) Hieroglif Yazıtlarında Geçen Tanrı, Şahıs ve Coğrafya Adları / Divine, Personal and Geographical Names in the Anatolian (Hittite-Luwian) Hieroglyphic Inscriptions, İstanbul.

Seeher, J., (2011), Taşa Yontulu Tanrılar, Hitit Kaya Tapınağı Yazılıkaya, İstanbul.

Taracha, P., (2009), Religions of Second Millenium Anatolia, DBH 27.

Trémouille M.-C., (2000), La religione dei Hurriti, La civiltà dei Hurriti, PdP 55, s.114-170.

Ünal, A., (1999), Hititler-Etiler ve Anadolu Uygarlıkları, İstanbul.

Ünal, A., (2003), Hititler Devrinde Anadolu II, İstanbul.

Ünal, A., (2016), Hititçe-Türkçe Türkçe-Hititçe Büyük Sözlük, Hattice, Hurrice, Hiyeroglif Luvicesi, Çivi Yazısı Luvicesi ve Palaca Sözcük Listeleriyle Birlikte, Ankara.

Wegner, I., (1981), Gestalt und Kult der *IŠTAR*-Šawuška in Kleinasien, AOAT 36, Neukirchener Verlag Neukirchen-Vlyun.

Wegner, I., (1995), Hurritische Opferlisten aus hethitischen Festbeschreibungen, Teil I: Texte für *IŠTAR*-ŠA(W)UŠKA, Hebat und Weitere Gottheiten, ChS I/3-1.

Wegner, I., (2004), Hurritische Opferlisten aus hethitischen Festbeschreibungen, Teil III: Das Glossar ChS I/3-3.

Wilhelm, G., (1993-1997), Mušu(n)ni, Mušni, RlA 10, s.498-499.

Abs.	Absolut.
Akk.	Akkusativ.
CHD (l-n, p)	The Hittite Dictionary of the Oriental Institute of the University of the Chicago, Chicago 1980vd.
EDHIL	Kloekhorst, A., Etymological Dictionary of the Hittite Inherited Lexicon, Leiden-Boston, 2008.
GLH	Laroche, E., Glossaire de la Langue Hourrite, Paris (RHA XXXIV-XXXV) – Paris 1976-1977, pub.1978-1979.

HED	Puhvel J., Hittite Etymological Dictionary, Berlin, 1984vd.
Hurr.	Hurrice.
HHw	Tischler, J., Hethitisches Handwörterbuch. Mit dem Wortschatz der Nachbarsprachen. IBS 102 – Innsbruck 2001.
HW	Friedrich, J., Hethitisches Wörterbuch, Kurzgefasste Kritische Sammlung der Deutungen Hethitischer Wörter, Heidelberg 1952.
HW 1., 2., 3. , Erg.,	Friedrich, J., Hethitisches Wörterbuch, Kurzgefasste Kritische Sammlung der Deutungen Hethitischer Wörter, I. Ergänzungsheft, Heidelberg 1957, 1961, 1966.
HZL	Rüster, C.,-Neu, E., Hethitisches Zeichenlexikon. Inventar und Interpretation der Keilschriftzeichen aus den Boğazköy-Texten, Wiesbaden 1989.
KBo	Keilschrifttexte aus Boghazköi, Berlin.
KUB	Keilschrifturkunden aus Boghazköi, Berlin.
MHH	Ünal, A., Hititçe Çok Dilli El Sözlüğü , Vol.I (A-M); Vol.II (N-Z) Hamburg 2007.
Nom.	Nominativ.